

Vasné Tóth Kornélia

Egy lelkész-könyvtáros halálára

In memoriam

Imolay dr. Lenkey István (1941–2019)

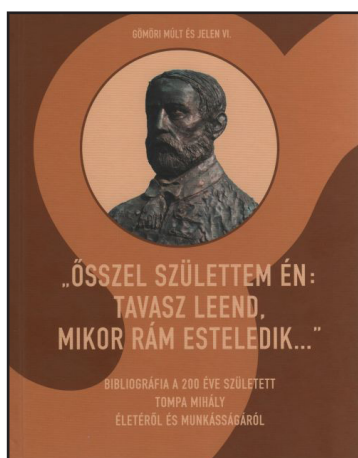
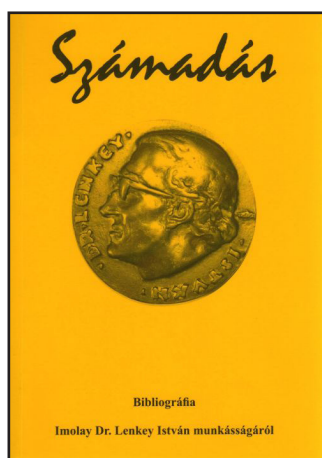
Imolay dr. Lenkey István teológus, könyvtáros, magyar–történelem szakos tanár, könyv- és kiadványszerkesztő, művészeti szakíró, helytörténész, műgyűjtő 2019. május 1-jén elhunyt. Az országban sokfelé gyászolják őt, de mindenekelőtt Mohácson, Putnokon és Debrecenben. Hatalmas életpályát futott be, munkássága széleskörű művelődéstörténeti tudásról tesz tanúbizonyságot, melyet lehetetlen egyetlen cikkben visszaidézni. Ráemlékezve mégis tekintsünk be ebbe az életműbe, mozaikszerűen!

Lenkey István Miskolcon született 1941. október 31-én, a reformáció napján. Gyermekek- és diákéveit Alsószuhán, Imolán, a borsodi Dubicsányban és Putnokon töltötte. Középiskolai tanulmányait az ózdi József Attila Gimnáziumban kezdte, majd Mezőkövesden fejezte be. 1960 szeptemberében iratkozott be a debreceni Református Teológiai Akadémiára, ahol 1965 októberében lelkészsképesítő vizsgával zárta tanulmányait. 1965-ben vette feleségül Semsey Klárát, aki akkoriban a Teológiai Akadémián tanársegédként dolgozott.

Lenkey István előbb segédlelkészként, majd a debreceni Református Kollégium főigazgatói irodájának vezetőjeként tevékenykedett, később ő lett a Nagykönyvtár folyóirattárosa, a Teológiai Akadémia Szakkönyvtárának vezetője, de volt tanár, nyomdai korrektor, tipográfus, szedőtermi művezető, könyvtervező és -szerkesztő, továbbá a Mécs László Lap- és Könyvkiadó főmunkatársa is. 1974 és 1977 között a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem könyvtár szakán folytatott tanulmányokat, a későbbiekben pedig a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem magyar és történelem szakát is elvégezte. „A teológiai tanulmányaim egy általános világnézet és tudományképet adtak s ezekből már könnyebb volt a könyvtár és a magyar–történelem szakon is építkezni”¹ – vallotta. 1984. február 11-én a Kossuth Lajos Tudományegyetemen doktorált, értekezésének címe: *Diákéjszágok a Debreceni Református Kollégiumban 1795–1914.*

Rendszeresen publikált hajdú-bihari, Nógrád megyei lapokban, üzemi újságokban, az *Alföldben*, a *Könyvtárosban*, a *Köznevelésben*, a *Kisgrafikában*. Falutörténeti és néprajzi

gyűjtést folytatott Alsószuhán, melyről tanulmánya jelent meg *Alsószuha története és települése* címmel. Az *Idegen eredetű vallási szavak és fogalmak szótárát* 1991-ben Bölcseki Gusztávval közösen szerkesztette. Az 1988–89-es évek fordulóján Babarcsra, majd 1992-ben Mohácsra, a Mohács-szőlőhegyre költözött. A *Mohácsi Hírlap* rovatvezetője, három évig a Mohácsi Művészeti Társaság elnöke volt, rendszeresen publikált a pécsi *Kalligráfiában*, 1998-tól a *Hetedbétatár* munkatársa. *Mohácsi séták* címmel 1997-ben Tardos Máriával társ-szerzésben útikönyvet jelentetett meg. 2004-ben lett alapító tagja a HegyiBeszédese-k Baráti Társaságának, melynek tagjai irodalmi és művészeti érdeklődésű emberek, köztük költők, festők, grafikusok, fafaragók. E társaság révén rendszeresen jelentetett meg a térség helytörténetével, irodalmával kapcsolatos kiadványokat, gondolok itt *Az én Tompa Mihályom* (2007) és a *Pinacotheca Gömöriensis – Gömörországi arcképcsarnok* (2012) címmel napvilágot látott füzetekre.

2014-ben a Tompa Mihály Gömori Kulturális Egyesület és a Hanvai Tompa Mihály Baráti Kör tagjaiból jött létre a Tompa Mihály Emlékévet előkészítő bizottság, amelynek Lenkey István is aktív tagja volt. 2015-ben Lenkey közreműködésével és szerkesztésében jelent meg a *Tompa Mihály: Virágregék* című kötet, Repity Aranka 38 akvarelljével. 2017-re, a költő születése bicentenáriumaára összeállította Tompa Mihály bibliográfiáját („*Összel születtem én: tavasz leend, mikor rám esteledik...*”). *Bibliográfia a 200 éve született Tompa Mihály életéről és munkásságáról*), amely az 1846-tól 2016 nyaráig Tompa Mihálytól és Tompa Mihályról megjelent könyvek és egyéb publikációk jegyzékét 22 szempont szerinti csoportosításban, 3078 tételben adja közre. A kiadvány a Gömori Múlt és Jelen című könyvsorozat VI. köteteként jelent meg, recenzióját jelen nekrológ szerzője írta a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* 2017. júniusi számában.²

Lenkey István műgyűjteményében olajfestmények, rézkarcok, fa- és linómetszetek, tűzzománc képek, üvegfestmények, kerámiák is helyet kaptak, emellett éremgyűjtéssel is foglalkozott. A képzőművészet területén kezdettől fogva különös figyelemmel kísérte a grafika, ezen belül a kisgrafika világát. Putnokon már gyerekkorában megismerkedett a könyvjegyekkel Pásztor Pál evangélikus lelkész révén, aki több ex librist is ajándékozott a számára. Ez szolgált gyűjteménye alapjául. Újabb hatás egy évtized múlva, a debreceni

Teológiai Akadémia hallgatójaként érte, itt találkozott Nagy Dezső lelkész-könyvtárossal – a tőle kapott duplum ex librisekkel kezdte el a komolyabb gyűjtést és cserét. Szentesi Flórián révén 1962-től tagja lett a pécsi kisgrafikakörnek, majd részt vett a Réthy István által Debrecenben tartott tagtoborzón, amelyen csatlakoztak a budapesti Kisgrafika Barátok Köréhez (KBK). Alapító tagja, majd 1974-től több éven át titkára volt az 1973-ban megalakuló debreceni Ajtósi Dürer Ex libris-gyűjtő Körnek (ADEK). Több kiadványban ismertette a debreceni és más grafikusok tevékenységét, többek között a Debreceni Pedagógus Művelődési Ház *Ajtósi Dürer Ex libris-gyűjtő Köre kiadványai* sorozatban az 1970-es években. Ezekben a korabeli grafikusok közül többek közt Bordás Ferenc, Menyhárt József, Gy. Szabó Béla, Stettner Béla, Nagy Árpád Dániel, Szilágyi Imre, Várkonyi Károly szerepeltek 12-12 alkotással. Több albumhoz Lenkey István írta a bevezetőt, a katalógusok összeállításában nagy segítségére volt Semsey Andor. Emellett a hajdúhadháztéglási Földi János Nagyközségi Könyvtár *Kisgrafikai Füzetek* sorozatában, a könyvtár kiadásában jelentetett meg, szerkesztett több katalógust és albumot, például: *Írók, költők az ex libriseken és kisgrafikákon* (1980); *Józsa János ex librisei és kisgrafikái* (1981); *Menyhárt József (1901–1976) ex libriseinek és alkalmi grafikáinak alkotásjegyzéke* (1986); *László Anna ex librisei és alkalmi grafikái* (1987); *Korda Béla (1899–1972) ex librisei és alkalmi grafikái* (1988). E sorozatban jelentette meg *Dr. Semsey Andor munkásságának bibliográfiáját* (1986) is.

Lenkey István 1980 és 2015 között a Kisgrafika Barátok Köre (KBK) intézőbizottsági tagjaként előadásokat tartott, kiállításokat rendezett, és számos cikke jelent meg grafikusokról, ex libris gyűjtőkről és rendezvényekről a *Kisgrafikában*, valamint egyéb folyóiratokban, kiadványokban, múzeumi évkönyvekben. Elkészítette a *Kisgrafika* folyóirat repertóriumait, melyek 1972-től 2016-ig a KBK kiadásában jelentek meg.

A külföldi ex libris kongresszusok közül eljutott a luganói, linzi és a mönchengladbachi rendezvényekre. 1991-ben egyik szervezője volt a Duna menti országok Első Nemzetközi Ex libris Találkozásójának. A külföldi ex librist készítő grafikusok közül személyes kapcsolatot épített ki a lengyel Wojciech Jakubowskival, az orosz A. Kalasnyikovval és a spanyol szerzetessel, Oriol M. Divíval.

Lenkey ex libris gyűjteménye gyarapodásán nagyot lendített, hogy Kovács József (1915–1996) pécsi gyűjtő közel tízezer ex libris hagyatéka az örökösök révén őhozá került. Ex libriseit több alkalommal kiállította. Nemzetközi jellegű képzőművészeti gyűjteményéből többször is nagyobb mennyiséget adományozott közgyűjteményeknek. 2008-ban, majd 2010-ben a putnoki Holló László Galériának ajándékozott magyar és külföldi ex libris anyagából kiállítást rendeztek. Utóbbin Lenkey gyűjteményéből 22 ország 85 művészenek mintegy 800 alkotása volt megtekinthető, köztük A. Kalasnyikov, D. Janousek, H. Hauke, H. Huffert, F. Kühn, T. Hofer, G. Gaudaen, O. Feil, H. Ott, D. Meyer, O. Volkamer, P. Uptis és R. Wolf művei. De hazánkat is számos alkotó képviselte, például: Bálint Ferenc, Gáborjáni Szabó Kálmán, Fery Antal, Haranghy Jenő, Kóhegyi Gyula, Medgyesy Miklós, Nagy Árpád, Nemes Török János, Petry Béla, Soltra Elemér, Sólyom Sándor, Szilágyi Imre, Ürmös Péter, Vén Zoltán. Lenkey emellett a sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárának, az Iparművészeti Múzeumnak, az Országos Széchényi Könyvtárnak és a szegedi Somogyi-könyvtárnak ajándékozott ex libriseket.

Kisgrafikai gyűjteményében az ex librisek mellett fontos helyet töltenek be az alkalmi grafikák, melyekből különösen a karácsonyi, újévi időszakban akár 5-600 lapot is postázott barátoknak, gyűjtőknek. Ex libris gyűjteménye különleges részét képezik a gömöri

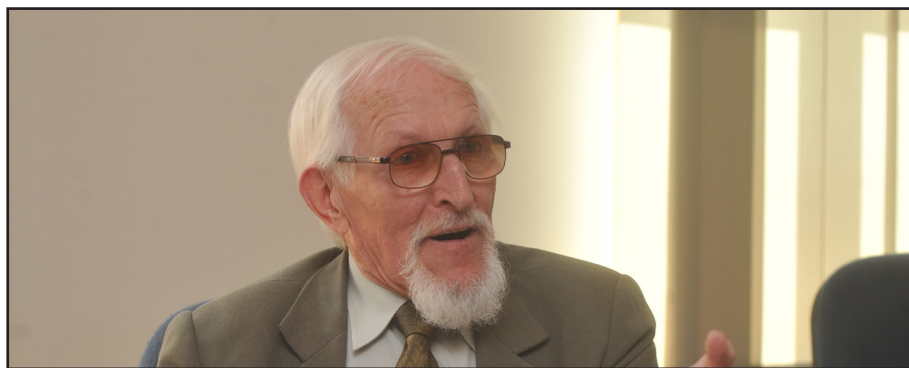
és irodalmi vonatkozású darabok. Utóbbiakból nyújt ízelítőt az Írók, költők, irodalmi illusztrációk az ex librisen, alkalmi grafikán és a kisgrafikán (1984) című kiállítási katalógus, amelybe Lenkey saját gyűjteményéből válogatott. Tompa Mihályra emlékezve számos grafikus – például: Vén Zoltán, László Anna, Ürmös Péter, Kőhegyi Gyula, Bakacsi Lajos, Baranyai Ferenc, Repity Aranka – készített számára ex librist. A nevére szóló ex libriseken gyakoriak a történelmi vonatkozások, a magyarságra utaló és az egyházi motívumok. Csiby Mihály Lenkeynek szóló ex librisei Ruyter Adorján holland tengernagynak állítanak emléket, illetve Lenkey egykori lakhelyét, a mohácsi szőlőhegyet mutatják be. A közel 100 nevére szóló grafika olyan alkotók keze alól került ki, mint például: Andruskó Károly, Diskay Lenke, Fery Antal, Józsa János, Nagy Árpád Dániel, Kékesi László, Bálint Ferenc, Menyhárt József, König Róbert, Stettner Béla, Szilágyi Imre, Baász Imre, Varga Nándor Lajos, Várkonyi Károly, Vén Zoltán, Vertel József, Vecserka Zsolt, Vincze László, Sós Zsigmond és Oriol M. Divi.

Lenkey István sokoldalú szakírói-bibliográfiai munkásságáról 75. életéve betöltése alkalmából készült átfogó kiadvány Számadás (2016) címmel, dr. Lenkeyné dr. Semsey Klára, Siposné Lenkey Klára és Lenkey István szerkesztésében. Ebben az önálló és társszerzős írásoktól, tanulmányoktól kezdve a műalkotások ismertetésén át a kiállítási megnyitóbeszédéig követhetjük nyomon az életművet, sőt, a nevére szóló ex librisek, alkalmi grafikák regisztere is fellelhető a kötetben.

Imolay dr. Lenkey István kimagasló munkásságát számos díjjal jutalmazták, 2009-ben Tompa Mihály-emlékplakettet és Pro Gömör-díjat kapott, 2018-ban pedig elnyerte a Mohács Város Tisztelete Jelölés Kötet Díját. Halálával egy nagy műveltségű, alapos felkészültségű, hatalmas munkabírású, sokak által szeretett és tisztelt kutató, lelkész-könyvtáros távozott az élők sorából. Nyugodjék békében!

Jegyzetek

1. Szarvas István: *Gömörországtól Baranyáig* = Hetedhétatar, 2011. november 27., <http://hetedhethatar.hu/hethatar/?p=16549> (2019.05.24.)
2. Vasné Tóth Kornélia: *Írj, s megmondom ki vagy! Egy tudós könyvtáros és egy költő bibliográfiája* = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 26. évf. 2017. 6. sz. 44–49. p., http://epa.oszk.hu/01300/01367/00291/pdf/EPA01367_3K_2017_06_044-049.pdf (2019.05.24.)

Imolay dr. Lenkey István (Fotó: Dunántúli Napló)